Hallituksen esitys jätelain muuttamiseksi

HSY:n asiantuntijalausunto

Eduskunnan talousvaliokunta 11.5.2021

Jätehuollon toimialajohtaja
Petri Kouvo

Jätelain tulee turvata toimiva jätehuolto

- HSY katsoo, että jätelakiesitys antaa kunnille nykyhetkeen verrattuna enemmän keinoja tehokkaan syntypaikkalajittelun toteuttamiseen
- HSY pitää kuitenkin epäkohtana, että esitykseen sisältyy edelleen kaksoiskuljetusjärjestelmä sekajätteelle.
- Kaksoiskuljetusjärjestelmä tulisi poistaa kokonaisuudessaan jätelaista
  - Kunnan järjestämät kuljetukset kaikille jätelajeille varmistavat yhdyskuntajätteen kierrätyksen tehokkaan edistämisen
  - Kunnan järjestämät kuljetukset mahdollistavat jätteenkuljetustoimintojen optimoinnin, millä on merkittävä vaikutus kuljetusten aiheuttamiin päästöihin sekä asuinalueiden viihtyvyyteen ja turvallisuuteen.
- HSY:n toimialueella on kaikkien jätelajien osalta ollut jo vuosikausien ajan käytössä kunnan järjestämät kuljetukset.
  - Kunnan järjestämä kuljetus mahdollistaa ns. yhden luukun periaatteen asiakaskiinteistöille: kiinteistö saa kaikki tarvitsemansa jätehuoltopalvelut yhdeltä toimijalta eli HSY:ltä.
  - HSY:n jätteenkuljetusurakoita hoitaa 10 yritystä
    - Pitkät sopimusajat turvaavat yritysten toiminnan ja investointien kannattavuuden
    - Alueelle on perustettu uusia yrityksiä YTV-HSY urakakkakilpailutusten innoittamana

Tavoite: kierrätysasteen nostaminen

HSY:n strategisena tavoitteena on yhdyskuntajätteen ja kotitalousjätteen kierrätysasteen nostaminen 60 %:iin vuoteen 2025.

HSY:n toimia kierrätysasteen nostamiseksi

- Erilliskeräysvelvoitteet vähintään 5 huoneiston kiinteistöille (voimaan 2021)
- 10 000 uutta jäteastiaa bio- ja pakkausjätteiden keräystä varten
- Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöjen erilliskeräysvelvoitteet
- Ns. ohjaavan taksan käyttö
- Uudet lajittelupalvelut kiinteistöille, kuten monilokerokeräys
- Asukkaiden lajittelutehokkuuden nostaminen ohjauksen ja neuvonnan keinoin
- Jatkuvasti toteutettavat erilaiset jätteiden lajittelukampanjat

Erilliskeräyksen vaikutus kierrätysasteeseen

- Vuoden 2020 kierrätysaste oli 46 % (HSY:n tilinpäätös)
  - Uusimman selvityksen mukaan uudet erilliskeräysvelvoitteet nostavat kierrätysastetta n. 1,4 %-yksikköä

- **Kierrätysasteen nostamiseksi tulee hyödyntää nykyistä järjestelmää aiempaa paremmin, eli lisätä kaikkien lajittelutehokkuutta. Erityisesti biojätteen lajittelun tehostamisessa on potentiaalia.**
- **Käytännössä tämä tarkoittaa lajittelukäyttäytymiseen vaikuttamista esimerkiksi ohjauksella ja neuvonnalla sekä kannusteilla ja sanktioilla.**

Jätelakiesityksen tärkeimmät vaikutukset HSY:n toimialueella I/II

Kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoiminta

- Jätelakiesityksen tärkein elementti HSY:lle on kuntien ja tuottajien yhteistyömalli.
- Yhteistyömalli turvaa HSY:n nykyisen toimintatavan ja varmistaa selkeän yhden luukun mallin jätehuollon asiakkaille. Tuottajien korvaus siirtyy pakkausjätteiden tyhjennyshintoihin.
- Yhteistyömalli on tärkeä osa turvaamaan toimivaa jätehuoltoa, jossa jätehuollon asiakkaiden palveluiden suunnittelun kokonaisuus on julkisen toimijan eli kunnan vastuulla.
- Muut pakkausjätteiden jätehuollon ratkaisuvaihtoehdot johtaisivat nykyisen toimivan mallin (HSY:n toteuttaman pakkausjätteen kiinteistökeräyksen) alasajoon ja samaan aikaan tuottajille muodostuvaan velvoitteeseen perustaa ja kustantaa vastaava organisaatio, joka toteuttaisi pakkausjätteiden kiinteistökeräyksen.

Uudet erilliskeräysvelvoitteet

- HSY:n toimialueella vähintään 5 huoneiston raja on tullut jätehuoltomääräysten mukaan voimaan vuoden 2021 alusta.
- Biojätteen erilliskeräysvelvoite laajenee koskemaan kaikkia kiinteistöjä yli 10 000 asukkaan taajamissa.

Jätelakiesityksen tärkeimmät vaikutukset HSY:n toimialueella II/II

Jätehuollon järjestäminen ja jätteenkuljetukset

- Jätelakiin ehdotetut muutokset eivät muuta pääkaupunkiseudun jätehuollon järjestämisen nykyistä tapaa.
- Uudet jätteenkuljetuspalveluiden kilpailuttamista koskevat säädökset vastaavat pääsääntöisesti HSY:n jo tällä hetkellä käyttämiä tapoja jätteenkuljetuspalveluiden kilpailutuksissa.
- HSY on kilpailuttanut ja tulee jatkossakin kilpailuttamaan aiempaa enemmän kuljetusurakoita. Lisäksi laajeneva erilliskeräys aiheuttaa HSY:lle tarpeen hankkia tarvittavat jätteenkeräysvälineet.
- Syntypaikkalajittelun tehostamisen lisäksi tarvittaisiin lisää kierrätyslaitoskapasiteettia (erityisesti muovi) sekä toimia kierrätysmateriaalimarkkinoiden vahvistamiseksi.

HSY:n alueen jätteenkuljetukset

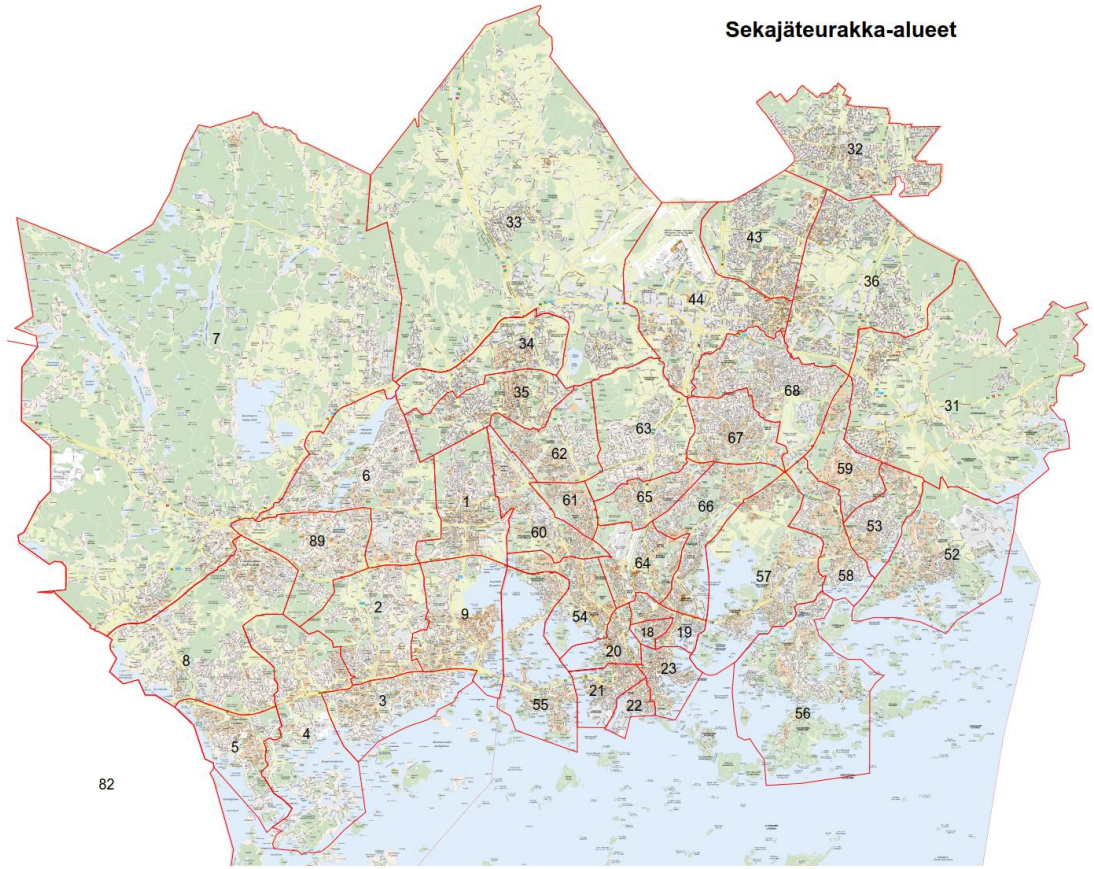
- HSY:n jätehuollon toimialueella (Helsinki-Espoo-Vantaa-Kauniainen ja Kirkkonummi) kunnan vastuulle kuuluvien kiinteistöjen jätehuolto on kunnan eli HSY:n järjestämää
- Viimeisenä alueena kunnan järjestämään jätehuoltoon liitettiin Helsingin kantakaupungin alue 2006
- Lietteen kuljetuksista kunnan järjestämänä päätettiin 2013
- Alueella toimii 10 urakoitsijaa joista osa suuria valtakunnallisia toimijoita (L&T, Remeo, Urbaser) ja osa pieniä paikallisia yrityksiä
  - Tarjouskilpailuihin saadaan normaalisti tarjoukset kaikilta alueelta toimivilta kuljetusyrityksiltä
  - Kaikissa urakoissa vaatimuksena ei-fossiilinen autojen käyttövoima, käytännössä biodiesel
- Urakkahinnoissa huomioitu työsuorituksen laatu (bonusjärjestelmä)
  - Laatua mitataan tyhjennysvarmuusprosentilla (yleensä yli 99%) ja valitusten määrällä (n. 0,12-0,14 promillea)
- Jätelakiesityksen uudet säännökset jätteenkuljetusten kilpailutuksista vastaavat pääsääntöisesti HSY:n nykyisiä kilpailutuskäytäntöjä.

HSY:n jätteenkuljetusten kilpailutuskäytännöt

- Hankintalain mukainen kilpailutus
  - 2 krt/vuosi
  - Noin 30 urakka-aluetta vuosittain (kokonaismäärä n. 120 kpl, 2021 alkaen 150 kpl)
- Sopimusajat
  - Kuivajätteissä 5 vuotta
  - Sako- ja umpikaivolietteissä 3-5 vuotta
- Sopimusurakoitsijoita yht. 10 kpl

(markkinaosuudet elävät jatkuvasti; kolme valtakunnallista toimijaa, loput pieniä)

- Autoja liikenteessä päivittäin 120 – 150 kpl
- Jäteastiatyhjennyksiä n. 35 000 kpl päivässä ->Yli 8 miljoonaa tyhjennystä vuodessa
- Keräystyön reitityksessä hyödynnetään GPS-pohjaista ajo-opastusjärjestelmää
  - Optimoidut ajoreitit, tehokas keräystyö > minimoidut ympäristöhaitat



HSY